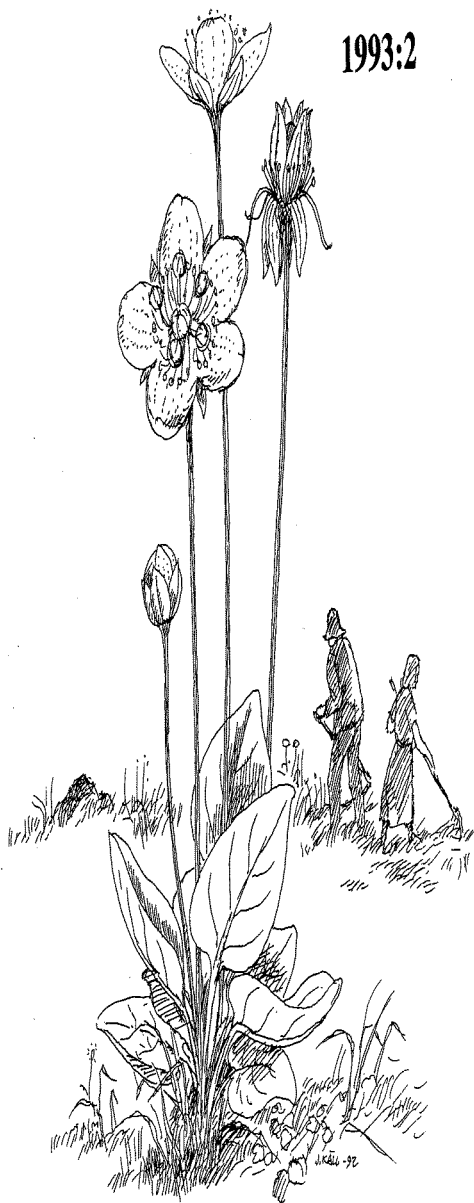

PARNASSIA

1993:2

PARNASSIA

Medlemsblad för Föreningen Smålands Flora Årgång 6 1993 nr 2

Prenumerationsavgiften för år 1993 är 40 kr

Föreningen Smålands Floras postgiro 66 29 27 - 3

adress: c/o Christoffersson; Götradsgratan 8; 341 39 Ljunghy

Styrelseledamöter i Föreningen Smålands Flora 1993-94

Ordförande	Allan Karlsson; Liljeholmsvägen 6; 575 39 Eksjö tel 0381 - 104 16
Vice ordförande	Curt Mossberg; Kulladalsgratan 47; 352 36 Växjö tel 0470 - 158 71
Sekreterare	John Christoffersson; Villa Vibro, Långemåla; 570 76 Ruda tel 0499 - 300 06
Kassör	Ingvar Christoffersson; Götradsgratan 8; 341 39 Ljunghy tel 0372 - 143 83
Övriga ledamöter	Crister Albinsson; Öhnellsgatan 27; 392 30 Kalmar tel 0480 - 289 69 Birger Danielsson; Bläddja; 598 95 Vimmerby tel 0492 - 550 43 Margareta Edqvist; Syrengatan 19; 571 39 Nässjö tel 0380 - 106 29 Thomas Karlsson; Botaniska Museet, Östra Vallgratan 18; 223 61 Lund tel 046 - 13 83 00 Tommy Merkert; Orkestervägen 27; 574 34 Vetlanda tel 0383 - 165 97 Barbro Otterstedt; Högabergsgatan 12; 331 41 Värnamo tel 0370 - 104 36 Göran Wendt; Högstorpssvägen 142 B; 352 42 Växjö tel 0470 - 227 33
Redaktör	Jan-Erik Hederås; Tranemansgratan 32; 252 49 Helsingborg tel 042 - 14 03 91

Omstagsbilden visar slätter i en äng med slätterblomma (teckning av John Käll)

Gamla växtnamn i Småland 2

JOHN CHRISTOFFERSSON

I förra numret av Parnassia började jag en miniserie om gamla växtnamn i Småland. Serien kommer att avslutas i nästa nummer.

Sedan min förra artikel har bidrag till namnlistan kommit in från åtskilliga personer. Jag tackar dem alla och ber om mer!

Medicin för människor

älteblad = göddnate (Väckelsång; mot barnsjukdomen "älta")

torskebär, tröskebär, tröske = brakved (hela landskapet; mot "torsk" eller "tröske", en munsjukdom, särskilt hos barn)

tandvärkgräs = gul fetknopp (Högsby)

läkeblad, läkareblad, salvblad (Häkarp), *dragblad* (Gränna) = groblad (lades på sår för att "dra ut" det onda)

jungfru Marie ögonhår = sileshår (Hallaryd; mot ögonsjukdomar; håren i kanten av bladen liknar ögonhår)

ögonfröjd = ögontröst (Långaryd)

stillefrö = rockentrav (Tolfteryd; ansågs blodstillande)

iktblomma = blodrot (Högsby; medel mot gikt; "ikt" = gikt)

stätt upp och gack = jungfru Marie nycklar (Ålsebo), pyrola-arter (Kalmar län) (medel mot reumatism)

kvesebär = besksöta (Högsby; "kvesa" = reumatism)

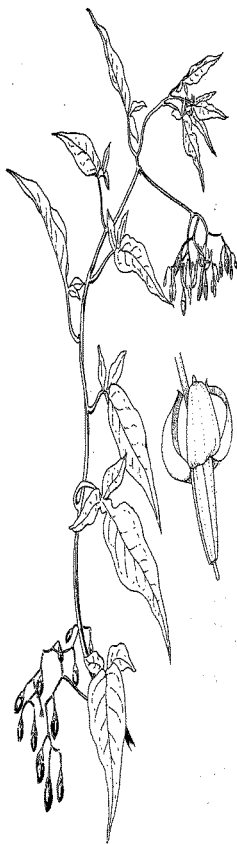
senörta = kärrviol (Hallaryd; lades på en sena som "knutit sig")

hållört = klockgentiana (Hallaryd; medel mot håll)

hållsbär = besksöta (Sjösås)

gul fetknopp
till vänster blomma

besksöta
till höger blomma

skabbblomma = kabbleka (Södra Hestra, Hakarp; användes mot vårtor och huduslag)

Löparens blomma = silshår (Angelstad; en av de sju växter, som "Löparen" sades använda vid fosterfördrivning)

Medicin för djur

bukfullgräs = svartbräken (Karlslunda; mot insjunken buk hos kor)

flämtegräs = tätört (Högsby; exar som lätt "flämtan", dvs inte orkade dra utan stod och

flämtade, kanske i timmar, botades med några blad i en grästuss)

kalvrevor = mattlumner (flera socknar; medicin mot kalvsjukdomar)

busegräs = kabbleka (flera socknar; mot löss på kreatur)

svartbräken

Kärleksväxter

stån timers = nattviol ("pers" = penis)

kalekodd = kärleksört (Källeryd; "kale" = gubbe)

kärleksört = kärleksört (Göteryd, Hallaryd; man satte två exemplar av växten i taknocken och gav dem en pojkes och en flickas namn; växte de mot varandra, så fick ungdomarna varandra)

Växter till mat och stimulans

stuvemäll (Jät), *mallakål* (Lidhult) = målla

håsslekål = håssleklocka (Ålghult)

herrska skål (Kristvalla), *herrkål* (Mortorp),

ekekål (Väckelsång) = kiskål (ansågs tydligen inte duga till mat för vanligt folk)

brännvinsblad = kiskål (Långaryd)

susgubbe = slåtergubbe (Vimmerby; av bladen tillverkades sus)

pig tobak = hästhov (Vittaryd; tobakssurrogat?)

söte gossar, *suga* = vit- och rödklöver (flera socknar; smakade sött, då man sög på dem)

suga, *sugor* = blåsuga, dån, plister

blåsuga = brunört (Göteryd)

Andra nyttoväxter

silarevor = matt- och revlummet (Annerstad,

Nöttje; användes då man silade mjölk)

skurgäs = skavträken (Tofteryd)

karört = älgört (flera socknar; användes att gnida ölkar med)

brännstake = björnlöka (Väckelsång; stjälken användes att röra i elden med)

vekar = jolster (Tofteryd, Hårstorp; av fröhåren gjordes lampvekar)

kolvas = sjösav (Haurida, Vireda; brändes till kol, som användes till finare färg)

lett blomster = färgkulla (Tofteryd; "lett" = färg)

bläckbärbuske = brakved (Virestad)

Sedvänjor, lekar

pustkrut, *puttlekrut*, *blåskrut*, *pigekrut*,

stutafes = matt- och revlummet (hela

Småland; eg bara om sporpulvret, nikten, som flamar till med en liten puff, då man antänder det)

lustig fes, *lustigt fräs* = matt- och revlummet (västra Småland; på sina håll var det ett uppskattat tillägg att hålla en tändsticka bakom en fisandes bak och antända gasen)

skvätta = strätta (Tofteryd; barmen gjorde sprutor av stjälkarna)

tjuta (sydvästra Småland), *ångapipa* (Långaryd) = strätta (stjälkarna användes som visselpipor)

blåsuga

kedjebomma = maskros (Hakarp; barn gjorde halskedjor av stjälkarna)

Högtider

palm, påskpalm = videarter, särskilt sälg (man prydd kyrkor och hem med kvistarna, som plände om de palmblad, som ströddes framför Jesus vid hans intåg i Jerusalem)

johannesblomma, johannesört, johannesgräs = johannesört (men johannesörten blommar inte förrän i juli i Sverige!; namnen är säkerligen införda från Tyskland, där johannesörten verkligen blommar vid midsommar)

klipperis, klippegräs, klipping = matt- och revlummer (klippes i bitar och ströddes på golvet vid högtider)

Växter som ansågs framkalla sjukdomar

klådbomma, skabbblomma, skabbros, skabblocka = kabblocka

svindel = svivel m fl gräsarter (ansågs framkalla svindel)

valbyrk = getapel (Krisdala; sades orsaka yrsel och medvetelslöshet; "vala" = dvala)

Folkliga föreställningar

fanstett = getapel (Ålgö; "då fan stångade busken, fastnade bockbår i barken" - vilket är lätt att konstatera!)

Fans flykt = johannesört (Fryele; översättning av latinets "fuga demonum", ett medel som gav kraft att fördriva onda andar)

Herrens hand = jungfru Marie nycklar (skilda delar av Småland)

Guds hand och Skams näve (Hakarp), *Guds hand och Satans klo* (Dalhem) = jungfru Marie nycklar (den friska rotknölen med årets skott fick symbolisera Guda hand, den svarta, förtorkade fjolårsknölen, Satans)

tysk prästkrage = baldersbrå (Långaryd; "tysk" fick ofta stå för allt ulländskt)

tysk gran, tysk tall, tyska taller = vårtörel (Kalmar län)

ormalök = kärleksört (Vittaryd)

ormbår = målbår (Förkösa)

ormabår, bosabår, snokabår = brakved (hela landskapet; "bose" = orm)

Denna grupp av namn visar den gamla skräcken för ormar; man trodde att ormar särskilt gömde sig där de här växterna trivedes. Jämför ormbunke, som i Småland också kallades ormbåken och ormagräs!

kärleksört

John Christoffersson; Villa Vibo, Långemåla; 570 76 Ruda

Smalkaveldun $\times$ bredkaveldun (*Typha* $\times$ *glauca*) ny för Småland

ÅKE WIDGREN

Typha $\times$ *glauca* är namnet på hybriden mellan *smalkaveldun* och *bredkaveldun*. Den är närmast känd från några lokaler i Skåne men har aldrig tidigare hittats i Småland.

Sommaren 1993 sökte jag sporadiskt efter hybriderna i södra Småland, bl a vid de norra delarna av sjön Åsnen samt vid Helige å (Mörumsån) mellan Gransholm och Öja, två områden där *smalkaveldun* förekommer i mycket stor mängd. Vid Baljaryd i Skatelövsfjordsens (Åsens) norra del (RUBIN 4E 8f 26 16) hittade jag ett *kaveldun*, som till det yttre såg ut att kunna vara korsningen. Thomas Karlsson kunde senare, efter mikroskopering, bekräfta att det verkligen var *T. $\times$ glauca*.

I Lunds Botaniska Förenings medlemsblad 1991:1 finns en utförlig beskrivning av hybriderna och de karaktärer som skiljer dem från föräldraarterna. Den är ofta vegetativt mycket kraftig. Bladen är starkt blåaktiga och intermediära i bredd. Kolvarna kan vara mycket långa. Habituellt anses hybriderna mest likna *smalkaveldun*. Den säkraste karaktären är pollenornens utseende, men för att studera detta krävs mikroskop.

Belägg från Baljaryd stämmer väl överens med de nämnda karaktärerna och uppvisar dessutom en kakaobrun färg på honkolven (lik *smalkaveldun*) som klart avviker från *bredkaveldunens* svartbruna. Gapet mellan hon- och hankolv är ca 2 cm, d v s mindre än hos typisk *smalkaveldun*. *Bredkaveldun* saknar normalt gap mellan kolvarna.

Vid Baljaryd växer hybriderna i ett mindre bestånd tillsammans med riktig *smalkaveldun*, i kanten av en grund och näringsrik vik. Enligt beskrivningen i LBF:s medlemsblad kan den ibland uppträda i stora bestånd även utan närvaro av föräldraarterna. Då den är lätt att förbise och knappast har eftersökts tidigare, gissar jag att det finns ytterligare lokaler både inom och utom Småland att upptäcka för den som vill leta vidare.

Åke Widgren; Ronnebygatan 10; 371 32 Karlskrona

Nästan alla bilderna i detta nummer av Parnassia är tagna ur Olaf Hagerup, Vagn Petersson, Botanisk atlas. 1956 - 60

Planering och genomförande av årsmötet 1993

ALLAN KARLSSON

Smålands Flora har varje år haft sina årsmöten på olika platser. På så sätt har de som haft lust och möjlighet att vara med regelbundet fått uppleva olika regioners särdrag vad växter och landskap beträffar.

Tranåsbygden med isolerade kalkförekomster och närhet till Östergötland och sjön Sommen har en intressant flora, som har hållit länge. 1993 skulle det bli av att förlägga årsmötet dit, och på vårens styrelsesammanträde uppdrogs åt mig att förbereda det. 9 - 10 juli ansågs som lämpliga dagar.

Två uppgifter måste lösas först, förläggning och exkursionsområde. Telefonprat med olika personer i Tranåsstrakten gav resultat. "Försök med Gransnäs ungdomsgård." En biltur till Gransnäs och gårdsföreståndaren Mårten Gustavsson visade att de tänkta dagarna var de enda lediga på hela sommaren. "Bingo" alltså! Priset för hela arrangemanget var dessutom överkomligt.

Så exkursionen. Kontakt med distriktets "meste" inventerare Jörgen Josefsson. Biltur till Jörgen och genomgång av inventeringslistor, kartor och litet kvällssnack resulterade i en arbetslista och samråd med projektledarna. Nytt sammanträde med Jörgen och gemensamt besök på lokalerna. Resan ger svar på flera viktiga frågor, körtid, uppehållstid på lokalerna, vägval och vägfremkomlighet för bussen, parkeringsmöjligheter mm. Finns alla rapporterade arter kvar och befinner de sig i "visbart" skick?

Nya telefonkontakter visar att bara John Christoffersson hinner vara med på en föreexkursion och först i årsmötesveckan. Vi löser det så att Thomas Karlsson samarbetar med Jörgen om en grupp och John tar en. Ingvar Christoffersson (lat som vanligt!) vill gärna fotodokumentera och blir friställd.

Ett sista besök vid Gransnäs om rumsfördelning, årsmöteslokal och utspisning så var allt klart. Jag bestämde mig för att vara tidigt på plats, men vem tar emot vid Gransnäs? Naturligtvis Erik Fagerlund, alltid först. Så kommer mötesdeltagarna efter hand och tilldelas rum och får kaffe. Kl. 19 börjar årsmötet. Efteråt föredrag av Mora Aronsson, Sveriges LantbruksUniversitet, och en givande diskussion om floraväxteri som avslutning.

axag
till höger axsamling

Lördagsekkursionen börjar med besök på den märkliga utpostlokalen för *axag* i Askeryd. I det tuviga strandkäret växer också *klubbstarr* och rikligt med *myskgräs*.

Vid gården Nybonäs med en gammal park vid Nyboån får vi se *äka vallört*, *blomvass*, *hampflockel*, *sjöranunkel*, *brunstarr*, *gräsnate* och *vattenpest*. Det har mulnat lätt, och ett stilla regn väcker viss oro.

Lokal nummer tre blir den klassiska fjällskäreloken med, förutom *fjällskära*, *tuvstarr*, *ryskt myskgräs*, *skavfräken* och på stigen dit gott om *kattfot* i igen-växande torrängar.

Dagens fjärde stopp blir vid S Liarp för att bese ett nikkärr med många trevliga arter. Vi får se *knaggle*, *nübb*, *slok*, *nål*, *lopp*- och *hårstarr*, den senare en fin art för Småland.

Utöver starrarterna finns också *ullsäv*, *tagelsäv*, *kärrull*, *rylhåg*, *torvlåg*, stora mängder *tårtört* och bland mossorna *kärrklomossa*, *skorpionmossa* och *guld-spårmossa*. Vi funderade på möjligheten att bevara lokalen, ett tidigare slätter-kärr, som nu invaderas av buskar och *bladvass*, genom särskild hävd.

Efter fältlunchen vill inte bussen starta. En "kontaktmaior". Många goda råd, traktor och inget hjälpte. Man är orationell i en pressad situation, men tänk efter: Scania, batterifrånskiljare, vippa manöverkontakten flera gånger och si, nu går det att starta! En timme försenade når vi dagens sista lokal, en artrik och intressant översilningsäng utefter stora vägen vid gården Haga. Trots tidsbristen fick vi se bl a *backskafting*, *brudbröd*, *spenört*, *krusfrö*, *kanelros*, *luddros*, *klasefibbla*, *krissla* och mängder av *stor blåklöcka*.

Om vi bortser från smärre missöden tycker jag det blev ett bra årsmöte. Men jag överlåter åt deltagaren - läsaren att avgöra.

Allan Karlsson; Liljeholmvägen 6; 575 39 Eksjö.

Nästa nummer av Parnassia

Mången läsare är nog besviken över att det här numret av Parnassia kommer så sent. För att det hela skall fungera bättre i framtiden hoppas vi att följande tidsplan för utgivningen av Parnassia 1994:1 skall kunna följas:

inlämnande av artiklar	senast 15 mars;
redigering	klar 15 april;
tryckning och utskick	klart 5 maj.

Var inte rädd för att skicka in en artikel – kort eller lång spelar ingen roll!

Meningen är att innehållet i Parnassia skall skapas av läsarna, och artiklarna skall vara av olika slag. Det går bra att ta kontakt med vilken som helst av oss.

Ingvär Christoffersson; Götradsgratan 8; 341 39 Ljungby; tel 0372 - 143 83

Thomas Karlsson; Botaniska Museet, Östra Vallgatan 18; 223 61 Lund; tel 046 - 13 83 00

Jan-Erik Hederås; Tranemansgatan 32; 252 49 Helsingborg; tel 042 - 14 03 91

Slutningskärren i södra Småland

CRISTER ALBINSSON

Under 1991 - 1993 har jag undersökt vegetationen i ett 30-tal kärr med sluttande yta. Bearbetningen av resultaten är ej klar ännu. Här skall bara i grova drag tecknas bilden av de viktigaste arterna som bygger upp vegetationen. För namngivning av mossorna har jag använt Hallingbäck, T. & Holmäsén, I., 1985. Mossor - en fälthandbok. Svenska namn har använts i de fall sådana finns i denna; i övrigt latinska namn ur denna bok. Det finns flera fullständiga förteckningar på mossors svenska namn. Trots att det därför ser något konstigt ut att blanda svenska och latinska namn har jag valt att hålla mig till en källa.

Många undersökningar av myrar i Norden har visat att vegetationen i sådana varierar i olika "riktningar", s.k. gradienter. Av dessa har de som är kopplade till vattennivån (hydrotopografi) och pH hos myrvattnet (fattig-rik) varit tydligast. Även beskuggning, syresättningen av torven och torvtjockleken är sådana faktorer. Den gradienten har kallats myrkanthet-myrridd.

I de sluttande kärren i södra Småland är antagligen variationsriktningarna fattig-rik tillsammans med myrkanthet-myrridd de viktigaste. Översiktligt kan fyra vegetationstyper urskiljas i "mina" kärr. Dessa beskrivs här från de med lågt pH (≈ 4) (fattiga) till de med pH ≈ 6 (rik, endast nr. 4). Vissa arter som är vanliga i många myrtyper och som också är så i slutningskärren nämns ej vid beskrivning av typerna. Dessa är i fallande frekvensordning *ängsull*, *räffelmossa*, *tuvull*, *blek*

myrtilja
upptill vänster blomma
nedtill vänster ståndare

skedmossa, sileshår, tall, rosling, glasbjörk och gran. Alla dessa tillhör slutningskärrrens 25 vanligaste arter. Ett gemensamt och påfallande drag hos de fyra typerna är förekomsten av nordliga och sydvästliga arter.

1. **Ristyp.** Den finns framför allt på djup torv och utan träd- eller buskskikt, dvs på myrvidden. Även om den finns inom hela området är typen bäst utvecklad på höga nivåer i östra delen av Kronobergs län. Karaktärsarter är *pors*, *ljung* och *klockljung*. Ganska vanliga är också *blådiölet*, *myrtilja*, *dvärgbjörk* och *tuvsäv*. Bland mossorna är *sovitmossa*, *praktvitmossa* och *Sphagnum rubellum* de vanligaste. Ett fåtal fynd har gjorts av *Sphagnum subfulvum*, en i norra Sverige vanlig art, som där förekommer i något rikare kärrtyper. På fukthedar i Halland är *Sphagnum molle* ganska vanlig. Jag har hittat den på två ställen i öster, dels i Herråkra, dels i Algstuboda sn. Överhuvudtaget finns släktskap mellan fukthedens och slutningskärrs vegetation. Mest iögonfallande i detta avseende är *blådiölet* och *pors*.
2. **Myrtiljatype.** Den är också spridd över hela området och förekommer där vattenrörelser är förhållandevis stora, t. ex. nära dråg. *Myrtiljan* ersätter här risen till stor del, även om i första hand *pors* oftast finns med. Bottenskiktet är svagt utvecklat. Vanligast är *Sphagnum imbricatum*.
3. **Blådiöletyp.** *Blådiölet* är som nämnts ganska viktig (subdominant på "fin" språk) i ristypen. Den är ovanlig i myrtiljatype. På grund torv, alltså oftast i myrkanter, kan den bli beståndsbildande. Tuvmarna blir här betydligt kraftigare än i ristypen. Den är vanligare i de nederbördsrikare västra delarna än i öster. Blådiöletypen bildar flera varianter som verkar vara kopplade till genomsnittlig vattennivå, pH och eventuell källpåverkan. Så kan alternativt *väggmossa*, *Sphagnum imbricatum*, *S. subnitens* eller *spjutmossa* karaktärisera bottenskiktet. *Pors* och *blodrot* är subdominanter.
4. **Starr-guldspärrmossatype.** Den art som håller ihop typen är alltså *guldspärrmossa*, som är vanlig i rikare kärrtyper i hela landet. Mer påfallande är förekomsten av starr och örter. I nämnd ordning är *hirstarr*, *blodrot*, *ängsstarr*, *loppstarr*, *vattenklöver* och *ängsvädd* de vanligaste. Bland övriga mossor märks *jetbålmossa*, *Drepanocladus intermedium*, *D. revolvens*, *gyllenmossa* samt *purpurvitmossa* och *Sphagnum contortum*. Mer oväntade arter är följande: *Calliergon sarmentosum*, *C. richardsonii*, *Leiocolea rutheana*, *piprensarmossa*, *Scapania degenii* och *S. uliginosa*. Alla av dessa är nordliga och mycket sällsynta i Småland. Överhuvudtaget är starr-guldspärrmossatype den ovanligaste av de fyra här nämnda.

Förutom kärrrens vegetation har jag undersökt tre *källor* vars flöden mynnar i slutningskärr. De mest frekventa arterna vid sådana är *bäckbrämma*, *källarv*, *vattenmåra*, *gullpuddra*, *älgört*, *kärrviol*, *kärrröre*, *kärrdunört*, *källmossa*, *Mnium elatum*, *källgräsmossa*, *Chiloscyphus polyanthos* och *spjutmossa*. Det är dock ganska osäkert att dra slutsatser beträffande källornas vegetation enbart med tre sådana undersökta. Jag vore därför tacksam att få kontakt med personer som känner till källor som ligger i anslutning till kärr.

Ingvar Christoffersson, Thomas Karlsson, Tommy Merkert och Monica Mörk tackas för hjälp med att finna åtskilliga av kärren och Tomas Hallingbäck för hjälp med vissa mossor jag ej klarat av på egen hand.

Crister Albinsson; Öhneåsgatan 27; 392 30 Kalmar

Vi söker floraväktare!

MARGARETA EDQVIST

"Floraväktarverksamhet – något för Smålands Flora?" undrade Mora Aronsson från Databanken för hotade arter vid vårt årsmöte i somras, och visst är floraväktari en av de saker vi i föreningen ska syssla med i fortsättningen.

Databanken för hotade arter vid Lantbruksuniversitetet i Uppsala är centrum för arbetet med hotade arter. Tillsammans med en floravårdskommitté diskuterar de fram vilka av de svenska kärlväxterna som är hotade, samt vilken hotkategori de ska tillhöra.

Hotkategorierna visar hur allvarligt hotade växterna är, och de definieras enligt rutan här nedan.

Definition av hotkategorier

Försvunna (hotkategori 0): Växter som försvunnit eller betraktas som försvunna som reproducerande populationer. Endast växter som försvunnit efter 1850 har behandlats.

Akut hotade (hotkategori 1): Växter som löper risk att försvinna som reproducerande populationer inom en nära framtid om hotfaktorerna inte undanröjs.

Sårbara (hotkategori 2): Växter vars överlevnad inte är säkerställd på längre sikt. Kategorin innefattar bl a arter med allvarlig tillbakagång i numerär eller utbredning och som möjligen snart kan behöva föras till kategori *akut hotade*.

Sällsynta (hotkategori 3): Växter som i n inte är akut hotade eller sårbara men som ändå är i riskzonen då dess totala bestånd är litet eller dess utbredning är mycket begränsad eller utglesad.

Hänsynskrävande (hotkategori 4): Växter som inte tillhör kategori 1–3 men som ändå kräver artvis utformad hänsyn.

Ungefär 400 av våra drygt 2416 bofasta (= ej tillfälliga) kärlväxter tillhör någon av dessa hotkategorier. I Småland har vi under inventeringen funnit 140 av de växter som är hotade i landet. Det är bara växter som är hotade i hela landet som är med i Databankens listor, inte arter som är hotade i ett eller flera landskap men vanligare i andra.

I Databankens arbete ingår det att insamla aktuell information om de hotade arterna, och det är här de behöver hjälp av *floraväktare*. Det är arterna som enligt rikslistan är *akut hotade* (1) och *sårbara* (2) som det är viktigast att få in upplysningar om. I tabellen på nästa uppslag ser du vilka arter som är aktuella för oss i Småland. Av den framgår också hur många lokaler Smålands flora har registrerat för varje art i de olika kommunerna.

Vad ska du göra som floraväktare?

Jo, du väljer ut en eller flera arter som du tar ansvar för att övervaka. Du kanske vill värna om några hotade arter i din kommun, eller du kanske är intresserad av att följa en viss art i ett större område, kanske rentav hela Småland. Du ska då besöka lokalerna regelbundet och rapportera om arternas tillstånd och om eventuella hot på en speciell blankett.

Rapporten skickar du till mig. Jag ser till att informationen dels kommer med i Smålands flora, dels går vidare till Databanken för hotade arter. De sammanställer och utvärderar alla uppgifter från de landskap som bedriver floraväktari, och det är många, i Syd- och Mellansverige nästan samtliga. På detta sätt ökas kunskapen om arterna, och när kunskapen ökar blir det också lättare att skydda dem. Rapporterna är också tillgängliga för de lokala naturvårdsmyndigheterna och kan på så sätt bli till nytta i det dagliga naturvårdsarbetet.

Hoppas ni vill vara med och starta upp floraväktarverksamheten i Småland. Vi börjar med arter från rikshotlistan, men blir vi många kan vi också ta med några mer lokalt hotade arter, t ex *fjällskära*, *blekvide*, *kung Karls spira* och *älvväxing*.

Ni som vill bli floraväktare, hör av er till

kalvmos

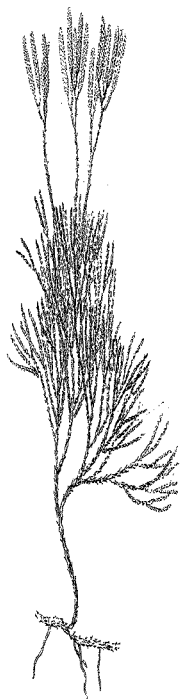
Margareta Edqvist; Syrengatan 19; 571 39 Nässjö; tel. 0380 - 106 29.

Lästips

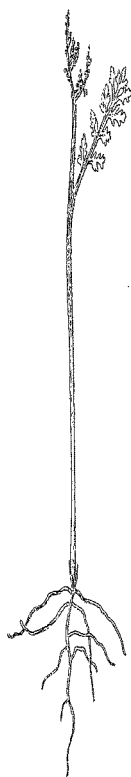
Hotade växter i Sverige 1990. – En företeckning över alla hotade växter (även mossor, lavar och svampar) i landet med uppgift om hotkategori och deras förekomst i de olika länen. Slutsåld men finns på bibliotek.

Floravård i jordbrukslandskapet – Skyddsvärda växter. – Fakta om de 287 kärlväxter, 53 mossor, 49 lavar och 175 svampar som betraktas som hotade i jordbrukslandskapet. 560 sidor, 340 bilder, 500 kartor. Utkommen 1993. Kostar 240 kr + frakt och kan beställas från Svensk Botanisk Tidskrift, 046-10 89 65.

Floravård i skogsbruket – Artidel. – Fakta om de 73 kärlväxter, 87 mossor, 64 lavar och 50 svampar som hotas av skogsbruket. 408 sidor, 300 bilder, 255 kartor. Utkommen 1987. Kostar 240 kr + frakt och kan beställas från Skogsskyddelsen, 036-15 55 92.

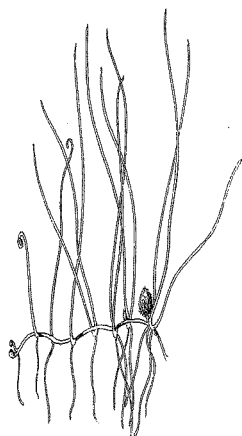
cypresslummer

rullåbräken

flytsäv

klotgräs

JÖNKÖPINGS LÄN	HALL	KRONBERGS LÄN	KALMAR LÄN	ÖSTERG	Summa
Åreby					3
Ekajö					1
Gnosjö					1
Gislaved					1
Jönköping					1
Näsjö					1
Silvå					1
Trinds					1
Vaggeryd					1
Vallunda					1
Vänamo					1
Hyfte					1
Alvesta					1
Lousbo					1
Ljunga					1
Marby					1
Tingsby					1
Uppvidinge					1
Växjö					1
Älmhult					1
Emmaboda					1
Hulafred					1
Högsby					1
Kalmar					1
Mönsterås					1
Nybo					1
Oskarshamn					1
Torsås					1
Vimmerby					1
Västervik					1
Älvåkers					1
Valdemarsvik					1
Årvidaberg					1
Summa	2	2	2	2	22
Åreby	2	2	2	2	8
Ekajö	4	6	3	1	14
Gnosjö	2	4	3	1	10
Gislaved	3	15	18	7	33
Jönköping	1	9	5	1	16
Näsjö	2	5	2	1	10
Silvå	2	2	2	1	7
Trinds	2	2	2	1	7
Vaggeryd	2	2	2	1	7
Vallunda	2	2	2	1	7
Vänamo	2	2	2	1	7
Hyfte	2	2	2	1	7
Alvesta	2	2	2	1	7
Lousbo	2	2	2	1	7
Ljunga	2	2	2	1	7
Marby	2	2	2	1	7
Tingsby	2	2	2	1	7
Uppvidinge	2	2	2	1	7
Växjö	2	2	2	1	7
Älmhult	2	2	2	1	7
Emmaboda	2	2	2	1	7
Hulafred	2	2	2	1	7
Högsby	2	2	2	1	7
Kalmar	2	2	2	1	7
Mönsterås	2	2	2	1	7
Nybo	2	2	2	1	7
Oskarshamn	2	2	2	1	7
Torsås	2	2	2	1	7
Vimmerby	2	2	2	1	7
Västervik	2	2	2	1	7
Älvåkers	2	2	2	1	7
Valdemarsvik	2	2	2	1	7
Årvidaberg	2	2	2	1	7
Summa	2	2	2	2	22
Åreby	2	2	2	2	8
Ekajö	4	6	3	1	14
Gnosjö	2	4	3	1	10
Gislaved	3	15	18	7	33
Jönköping	1	9	5	1	16
Näsjö	2	5	2	1	10
Silvå	2	2	2	1	7
Trinds	2	2	2	1	7
Vaggeryd	2	2	2	1	7
Vallunda	2	2	2	1	7
Vänamo	2	2	2	1	7
Hyfte	2	2	2	1	7
Alvesta	2	2	2	1	7
Lousbo	2	2	2	1	7
Ljunga	2	2	2	1	7
Marby	2	2	2	1	7
Tingsby	2	2	2	1	7
Uppvidinge	2	2	2	1	7
Växjö	2	2	2	1	7
Älmhult	2	2	2	1	7
Emmaboda	2	2	2	1	7
Hulafred	2	2	2	1	7
Högsby	2	2	2	1	7
Kalmar	2	2	2	1	7
Mönsterås	2	2	2	1	7
Nybo	2	2	2	1	7
Oskarshamn	2	2	2	1	7
Torsås	2	2	2	1	7
Vimmerby	2	2	2	1	7
Västervik	2	2	2	1	7
Älvåkers	2	2	2	1	7
Valdemarsvik	2	2	2	1	7
Årvidaberg	2	2	2	1	7
Summa	2	2	2	2	22
Åreby	2	2	2	2	8
Ekajö	4	6	3	1	14
Gnosjö	2	4	3	1	10
Gislaved	3	15	18	7	33
Jönköping	1	9	5	1	16
Näsjö	2	5	2	1	10
Silvå	2	2	2	1	7
Trinds	2	2	2	1	7
Vaggeryd	2	2	2	1	7
Vallunda	2	2	2	1	7
Vänamo	2	2	2	1	7
Hyfte	2	2	2	1	7
Alvesta	2	2	2	1	7
Lousbo	2	2	2	1	7
Ljunga	2	2	2	1	7
Marby	2	2	2	1	7
Tingsby	2	2	2	1	7
Uppvidinge	2	2	2	1	7
Växjö	2	2	2	1	7
Älmhult	2	2	2	1	7
Emmaboda	2	2	2	1	7
Hulafred	2	2	2	1	7
Högsby	2	2	2	1	7
Kalmar	2	2	2	1	7
Mönsterås	2	2	2	1	7
Nybo	2	2	2	1	7
Oskarshamn	2	2	2	1	7
Torsås	2	2	2	1	7
Vimmerby	2	2	2	1	7
Västervik	2	2	2	1	7
Älvåkers	2	2	2	1	7
Valdemarsvik	2	2	2	1	7
Årvidaberg	2	2	2	1	7
Summa	2	2	2	2	22
Åreby	2	2	2	2	8
Ekajö	4	6	3	1	14
Gnosjö	2	4	3	1	10
Gislaved	3	15	18	7	33
Jönköping	1	9	5	1	16
Näsjö	2	5	2	1	10
Silvå	2	2	2	1	7
Trinds	2	2	2	1	7
Vaggeryd	2	2	2	1	7
Vallunda	2	2	2	1	7
Vänamo	2	2	2	1	7
Hyfte	2	2	2	1	7
Alvesta	2	2	2	1	7
Lousbo	2	2	2	1	7
Ljunga	2	2	2	1	7
Marby	2	2	2	1	7
Tingsby	2	2	2	1	7
Uppvidinge	2	2	2	1	7
Växjö	2	2	2	1	7
Älmhult	2	2	2	1	7
Emmaboda	2	2	2	1	7
Hulafred	2	2	2	1	7
Högsby	2	2	2	1	7
Kalmar	2	2	2	1	7
Mönsterås	2	2	2	1	7
Nybo	2	2	2	1	7
Oskarshamn	2	2	2	1	7
Torsås	2	2	2	1	7
Vimmerby	2	2	2	1	7
Västervik	2	2	2	1	7
Älvåkers	2	2	2	1	7
Valdemarsvik	2	2	2	1	7
Årvidaberg	2	2	2	1	7
Summa	2	2	2	2	22
Åreby	2	2	2	2	8
Ekajö	4	6	3	1	14
Gnosjö	2	4	3	1	10
Gislaved	3	15	18	7	33
Jönköping	1	9	5	1	16
Näsjö	2	5	2	1	10
Silvå	2	2	2	1	7
Trinds	2	2	2	1	7
Vaggeryd	2	2	2	1	7
Vallunda	2	2	2	1	7
Vänamo	2	2	2	1	7
Hyfte	2	2	2	1	7
Alvesta	2	2	2	1	7
Lousbo	2	2	2	1	7
Ljunga	2	2	2	1	7
Marby	2	2	2	1	7
Tingsby	2	2	2	1	7
Uppvidinge	2	2	2	1	7
Växjö	2	2	2	1	7
Älmhult	2	2	2	1	7
Emmaboda	2	2	2	1	7
Hulafred	2	2	2	1	7
Högsby	2	2	2	1	7
Kalmar	2	2	2	1	7
Mönsterås	2	2	2	1	7
Nybo	2	2	2	1	7
Oskarshamn	2	2	2	1	7
Torsås	2	2	2	1	7
Vimmerby	2	2	2	1	7
Västervik	2	2	2	1	7
Älvåkers	2	2	2	1	7
Valdemarsvik	2	2	2	1	7
Årvidaberg	2	2	2	1	7
Summa	2	2	2	2	22
Åreby	2	2	2	2	8
Ekajö	4	6	3	1	14
Gnosjö	2	4	3	1	10
Gislaved	3	15	18	7	33
Jönköping	1	9	5	1	16
Näsjö	2	5	2	1	10
Silvå	2	2	2	1	7
Trinds	2	2	2	1	7
Vaggeryd	2	2	2	1	7
Vallunda	2	2	2	1	7
Vänamo	2	2	2	1	7
Hyfte	2	2	2	1	7
Alvesta	2	2	2	1	7
Lousbo	2	2	2	1	7
Ljunga	2	2	2	1	7
Marby	2	2	2	1	7
Tingsby	2	2	2	1	7
Uppvidinge	2	2	2	1	7
Växjö	2	2	2	1	7
Älmhult	2	2	2	1	7
Emmaboda	2	2	2	1	7
Hulafred	2	2	2	1	7
Högsby	2	2	2	1	7
Kalmar	2	2	2	1	7
Mönsterås	2	2	2	1	7
Nybo	2	2	2	1	7
Oskarshamn	2	2	2	1	7
Torsås	2	2	2	1	7
Vimmerby	2	2	2	1	7
Västervik	2	2	2	1	7
Älvåkers	2	2	2	1	7
Valdemarsvik	2	2	2	1	7
Årvidaberg	2	2	2	1	7
Summa	2	2	2	2	22
Åreby	2	2	2	2	8
Ekajö	4	6	3	1	14
Gnosjö	2	4	3	1	10
Gislaved	3	15	18	7	33
Jönköping	1	9	5	1	16
Näsjö	2	5	2	1	10
Silvå	2	2	2	1	7
Trinds	2	2	2	1	7
Vaggeryd	2	2	2	1	7
Vallunda	2	2	2	1	7
Vänamo	2	2	2	1	7
Hyfte	2	2	2	1	7
Alvesta	2	2	2	1	7
Lousbo	2	2	2	1	7
Ljunga	2	2	2	1	7
Marby	2	2	2	1	7
Tingsby	2	2	2	1	7
Uppvidinge	2	2	2	1	7
Växjö	2	2	2	1	7
Älmhult	2	2	2	1	7
Emmaboda	2	2	2	1	7
Hulafred	2	2	2	1	7
Högsby	2	2	2	1	7
Kalmar	2	2	2	1	7
Mönsterås	2	2	2	1	7
Nybo	2	2	2	1	7
Oskarshamn	2	2	2	1	7
Torsås	2	2	2	1	7
Vimmerby	2	2	2	1	7
Västervik	2	2	2	1	7
Älvåkers	2	2	2	1	7
Valdemarsvik	2	2	2	1	7
Årvidaberg	2	2	2	1	7
Summa	2	2	2	2	22
Åreby	2	2	2	2	8
Ekajö	4	6	3	1	14
Gnosjö	2	4	3	1	10
Gislaved	3	15	18	7	33
Jönköping	1	9	5	1	16
Näsjö	2	5	2	1	10
Silvå	2	2	2	1	7
Trinds	2	2	2	1	7
Vaggeryd	2	2	2	1	7
Vallunda	2	2	2	1	7
Vänamo	2	2	2	1	7
Hyfte	2	2	2	1	7

Skogsbränderna 1992-1993

ANETTE ANDERSSON, INGVAR CHRISTOFFERSSON

Nya brandfält

I Parnassia 1992:2 skrev vi om skogsbränderna i Kronobergs län under den torra vår och sommar, som då passerat. Litet skämtsamt hoppades vi på att få fler brandfält att se på, särskilt i länets västra del, där vi inte haft några undersökningsområden.

Våra önskningar blev snart uppfyllda, för våren 1993 inleddes redan i maj med skogs- och myrbränder i Vrå på gränsen till Halland. Blixten antände på två ställen. Den tredje och största branden utgick från Attavara skjutfält i Halland, där militärerna hade lekt för häftigt med eld under sina övningar.

Ungefär samtidigt brann ett område i Agunnaryd, ungefär 7 mil längre österut. Alla bränderna kom alltså tidigt i förhållandena till 1992, då de alla inträffade under tiden juni - juli. Vi har försökt ha det förhållandet i minnet, när vi under 1993 sett på brandintensitet och nykolonisationen av växter.

De nya brandfälten i Vrå utgörs dels av fastmark, dels av mossar och kärr. I de senare är *blåttåtel* den mest framträdande växten i fältskiktet. *Myrtilja*, *klockjung* och *dvärgbjörk* är mycket viktiga arter, medan den naturliga skogen består av *all*, *gran*, *björk* och inslag av andra lövträd både på myr- och fastmark. I det stora myrkomplexet Lunarne nära Singeshult finns små fastmarker med naturligt igenvuxen ljunghed, medan planterad *gran* och naturligt förnygrad blandskog i stor utsträckning brunnit vid Mäste och Emmeboda.

Vårt första mål vid besöken i Vråmarkerna var liksom när det gällde brandfälten 1992 att få markägarna att spara så mycket bränd skog som möjligt av naturvårdsskäl. Vi kände oss inte lika framgångsrika som 1992, men efteråt har vi dock kunnat konstatera att vi gjort viss nytta. Vålligast var Skogssällskapet, som lämnade all sin brända skog för fri utveckling.

Vad vi därjämte skulle göra, var att undersöka växtsamhällen och enskilda växtarter på samma sätt som under 1992. Några stora skillnader på utvecklingen i länets olika delar fann vi inte. Det nya för oss var i stället det motstånd som de stora blåttåtelhedarna och blåttåtelkärren bjöd mot elden. Dess tuvor och rotnät brändes inte igenom, och ett par veckor efter branden hade de återhämtat sig. Branden hade snarast verkat som gödselgiva. Även *myrtiljan*, som har mycket rika förekomster i trakten, klarade bränderna bra, medan *pors*, *dvärgbjörk* och andra ris visserligen brann ner men återhämtade sig genom skottbildning.

klockjung

Svedjebruk

Fil dr Lars J. Larsson har visat, att svedjebruket kom till Sunnerbo, landskapets sydvästligaste härad, senare än till mera östliga delar i Småland. I Sunnerbo förekom i stället s k brännodling med okänd ålder och ursprung. Med ett särskilt järn skar man upp långa torvor av grässvålen, samlade ihop dem i högar och brände dem, varpå askan ströddes ut över marken.

Vi skall inte påstå någonting, men ligger det inte nära till hands att tro, att denna gamla bruksmetod varit mycket lämplig att utnyttja just i Sunnerbo, där svedjebruket i synnerhet inte i sidlänta marker var effektivt? Svedjeodling utnyttjades så sent som i slutet på 1800-talet, då det kom till användning vid uppodling av torrlagda strandkärr vid Toftaholm.

Vegetationens utveckling på brandfällan

Torkan 1993 blev inte så långvarig som under 1992. Detta tillsammans med de tidigare bränderna och de naturligt fuktigare markerna gjorde att floran återhämtade sig betydligt snabbare än 1992. Sent under hösten 1993 verkade fjolårets och årets brandfält ha kommit ungefär lika långt i sin utveckling, vad floran beträffar.

När våren 1993 kom, tyckte vi det skulle bli spännande att se nykoloniseringen på 1992 års brandfält. Upplevelsen blev måttligt upphetsande beroende på den snabbt inträdande torkan. På frön grodde, småplantorna från föregående höst och den allra tidigaste våren torkade bort och skogsförnyringen uteblev.

Skotten på bärris, *pors*, *skvattaram* och *dvärgbjörk* vissnade. *Strybskålen* blinkade brunögd några dagar men förvann snabbt. Några *rotmurklor* utvecklades tidigt i fuktiga lägen och *toppmurklorna* härdade ut i den brända skogen på Östraby.

Större dramatik fann vi inte på de öppna myrarna, där det blev mycket torrt i ytskiktet, vitmossorna och *ljungen* mestadels dog helt i stället för att grönska och *tuvdunet* aldrig fick så riktigt

büterpilört
överst till vänster frukt

med vita fröbollar som vi väntat. Bara några mossor, *spåmossa* och *lunglevermossa*, bildade en vacker färgmosaik. Under juli såg de brända markerna med få undantag lika härjade ut som omedelbart efter branden.

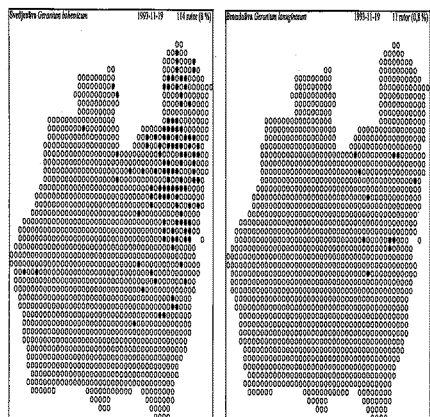
Det dröjde tills i den våta månaden juli, innan vi kunde notera riktiga uppslag av lövträdplanter, fröplanter av *ljung*, *hinterpilört* mm. De traditionella arterna *pillerstarr*, *mjölkört* och *bergkorsört* kom mycket giest.

Svedjenäva på Östrabyfältet i Lenhovda

Men vi var också ute för att speja efter nykomlingar. Var det exempelvis *svedje*- eller *brandnäva* Kerstin Petersson funnit fröplanter av hösten 1992 på Östrabyfältet i Lenhovda? Kerstin gav själv svaret – *svedjenäva*. Det fanns slutligen åtta planter inom ett begränsat område i en beskuggad skogskant, där förmalagret var helt genombränt. Vi fann inte *svedjenävan* på något av de ställen, där vi intuitivt sökte efter den med ledning av tidigare iakttagelser på det stora brandfältet i Oskarshamnstrakten 1983. Beror det på en felbedömning av oss eller på att nävan inte grott med hänsyn till torkan? Det kollar vi 1994!

Lokalen hade i alla fall en egenhet jämfört med hygget i övrigt: här fanns ett sparsamt inslag av litet mer krävande växter än på brandfältet i övrigt. Vi noterade t.ex. *vitklöver*, *gubvial*, *gökärt*, *sammetsdagkäpa*, *gulmåra*, *blålocka* och *blåsippa*. Arterna antyder också kontakt med kulturmark och mycket riktigt! Vi stod i kanten av en gammal milbotten och intill resterna av en kolarkoja.

Svedjenävan har en övervägande östlig utbredning och i Kronobergs län räknar vi inte med att finna den längre västerut än på Östrabyfältet i Lenhovda. Under inventeringen för Smålands Flora har den blivit funnen på ettihundraforton rutor. Vi skulle blivit ändå gladare om vi fått se *brandnävan*, av vilken smålandsinventeringen bara inbringat elva fynd. Det närmaste av dem är gjort på ett litet brandfält i Grönskåra, som tillkom 1989. Här är brand- och *svedjenävarna* nu borta, men vid ett besök i år fann vi i stället mycken *fliknäva*. Det förbryllar: är också *fliknävan* brandgynnad?

En fröväxt, som också förväntat oss bland nykomlingarna är *kanadabinka*. Den tillhör våra sent invandrade växter och brukar anträffas uteser järnvägar och på lastplatser. Under 1993 har den dykt upp på brandfälten, och vi har funnit den på sex ställen. Kommer den, som i Danmark, att bli ett ogräs i skogsplantaskolor eller rent utav på skogsvägar och hyggen?

Det är väl inte heller vanligt att hitta *backdunört* på bränd torv - vi har gjort det på ett enda ställe på Vakö myr. Troligen är det en tillfällig förekomst. *Amerikansk dunört* håller sig inte oväntat väl framme. I småkärr kommer nu *kaveldun* - precis som det gjorde på Oskarshamn-fältet efter branden 1983.

På alla brandfälten har vi funnit fröplantor av *maskros*. Nästa år skall vi kolla dem bättre - det finns uppgifter om att det finns en särskild form, som uppträder på brandfält.

När vi inför detta nummer av Parnassia läser igenom Allan Karlssons artikel om den "för tidigt" avverkade skogen i Vallnäs finner vi att han efterlyser likheter mellan artsammansättningen där och på brandfälten i Kronobergs län. Sådana finns.

De aktiverade fröbankerna hos Allan har mycket gemensamt med våra brandfält, bl a *vårbrodd*, *pillerstarr*, *vårfryle*, *skogsnarv*, *jordrök*, *duvvicker*, *kråkvicker*, *sommarvicker*, *skatnäva*, *skogsviol*, *bergdunört*, *majveronika*, *skogsnoppa*, *sumpnoppa*, *bergskorsört*, *vågtistel* och *kärrtistel*. Vi delar Allans uppfattning: det är enorma fröreserver vi måste ha i våra marker.

Allan har inventerat ett hygge efter fyrtioårig granskog. På brandfältet i Agunnaryd har vi likartade miljöer, och där är likheterna särskilt stora.

I fråga om svamparna har vi fortfarande anledning att ligga lågt: vi måste lita till specialistkontroll vad gäller artbestämningarna, och materialet vi samlat in är inte klart ännu. *Brandiofskivlingen* har förekommit riktigt på alla brandfält. *Rotmurklan*, som var så sparsam 1992, har varit omöjlig att förbise i år, och på Måstredafältet har vi funnit *svartnavling*.

Det har varit roligt att uppleva ett så stort intresse för våra undersökningar. Främst har vi haft glädje av samarbetet med Södra Skogsägarna och Skogsvårdsstyrelsen. Men vi har också haft förmånen att hjälpa till vid Studieförbundets och Naturskyddsföreningens kurser och exkursioner om brandfält. Till dem har det kommit deltagare från Fröv i norr till Malmö i söder. För värdefull hjälp med

kanadabinka

artbestämningar och problemlösningar tackar vi Anders Granström, Sveriges Lantbruksinstitut, och Åke Stridh, Naturhistoriska Riksmuseet.

När vi tog farväl av brandfälten i början av november växte det på moränmarkerna stora men kraftigt rådjursbetade plantor av *vårfryle* och *pillerstarr*, täta fröplantsmattor av *ljung* och *bergkorsört* och varierande uppslag av barr- och lövträd. *Brännmossan* började komma på allvar och i våtmarkerna återhämtade sig *vitmossorna*. Kanske blir inte heller 1994 ett år helt fritt från överraskningar.

Anette Andersson; Miljövårdsenheten, Länsstyrelsen; 351 86 Växjö
Ingvar Christoffersson; Götradsgratan 8; 341 39 Ljungby

vårfryle
till höger blomma

brännmossa

Till alla prenumeranter

Glöm inte ange namn och adress när Du prenumererar på Parnassia via postgirot. Till flera prenumeranter kan vi nu inte skicka tidskriften för att vi helt saknar uppgifter om inbetalaren.

När Du värvar nya prenumeranter, så be dem anteckna **ny prenumerant** på inbetalningskortet. Fungerar inte Din prenumeration så ring eller skriv till mig. Inbetalningskort för 1994 medföljer Parnassia 1994:1.

Ingvar Christoffersson; Göträdsgatan 8; 341 39 Ljungby; tel. 0372 - 143 83

Ett intressant skogshygge i Vallnäs

ALLAN KARLSSON

Ungefär 5 kilometer väster om Mariannelund ligger Vallnäs såg- och skogsbolag. 3,5 kilometer sydväst om Vallnäs och inom bolagets ägogränser har byn Skuru legat. Byn bestod av fyra gårdar, som avfolkades under 1930- och 1940-talen. Under krigsåren revs den sista gården, och marken brukades sedan som arrende fram till 1951, de sista åren som slåttervall.

1952 planterades all öppen mark bortsett från trädgårdarna runt de rivna husen, ca fyra hektar åker och fyra hektar ängsmark, med gran av tysk proviniens. Granbeståndet har vuxit fort och många stammar har spruckit under växtperioden med rötskador som följd.

Avverkning och kraftig återväxt

Våren 1992 avverkades hela beståndet på grund av att man valt en olämplig proviniens och skogsodlingen bedömdes som misslyckad. I det täta granbeståndet saknades örtvegetation nästan helt, varför marken efter flisning av skogsavfallet kunde återplanteras direkt utan markberedning.

I början av juli 1993 tog skogsinspektör Roland Sandstedt kontakt med mig och omtalade att han uppmärksammat en mycket kraftig återväxt av örter på avverkningsområdet. Vi träffades och tittade på hygget. Där fanns stora mängder av *skalnäva*, *stinknäva*, *bergkorsört*, *hampdån*, *pipdån* och *toppdån* men även intressantare arter som *jungfrukan*, *råttsvans* och mängder av *sommarvicker* och andra ärtväxter.

Hur hade allt detta kunnat gro och spira upp på ett år? Det måste vara fröreserven som tagits i anspråk efter minst 40 års vila. Att gå bland de gamla odlingsrösen och uppleva denna växtkraft gav ett oförglömligt intryck. Man kan undra om delar av de stora brandfältet i Kronobergs län kommer att visa en

liknande utveckling eller har måhända värmen dödat delar av den fröreserv som finns.

Här följer en artförteckning från 21.7 och kompletterad 22.8:

Åkerfräken	Råtsvans	Gullviva
Örnbräken	Smörblomma	Ask
Majbräken	Revsörblomma	Åkerförgätmigej
Träjon	Vitsippa	Jordreva
Vårbrodd	Jordrök	Hampdån
Timotej	Penningört	Pipdån
Rödven	Lomne	Toppdån
Lentädel	Lundtrav	Kungstjus
Krustädel	Rockentrav	Majveronika
Råg	Sötkörbär	Teveronica
Hundfäxing	Rönn	Skogskovall
Ängsgröe	Hallon	Groblad
Vitgröe	Norsk fingerört	Sumpmåra
Kvickrot	Blodrot	Vitmåra
Pillestarr	Nejljkrot	Gulmåra
Vägråg	Jungfrukam	Stormåra
Vårfryle	Vitklöver	Åkervädd
Ängsfryle	Rödklöver	Blåklöcka
Asp	Skogsklöver	Gullris
Brännässla	Durvicker	Ullört
Gårdskräppa	Kräkvicker	Skogsnoppa
Kruskräppa	Häckvicker	Sumpnoppa
Bergsyra	Sommarvicker	Åkerkulla
Trampört	Gulvial	Röllika
Åkerbinda	Harsyra	Korsört
Svinnålla	Skogsnäva	Bergkorsört
Krypnarv	Sparvnäva	Klibbkorsört
Skogsnarv	Skalnäva	Vägstisel
Sandnarv	Fyrkantig johannesört	Kärtstisel
Våtarv	Stymorsviol	Hartål
Grässtjämblomma	Åkerviol	Skogssallat
Skogstjämblomma	Skogsviol	Ogräsmaskros
Hönsarv	Bergdunört	Skogsfibbla
Trolldruva	Hundloka	

Det skall tilläggas att genom det avverkade området går den gamla tillfartsvägen till Skuru, där en del av de uppräknade arterna kunnat leva kvar på vägranterna. Också en skogsbilväg är med. Totalt är 101 arter funna.

Allan Karlsson; Liljeholmsvägen 6; 575 39 Eksjö.

rockentrav

Lunglavsinventeringen i Kronobergs län – preliminära resultat

SVEN G. NILSSON

Lunglaven är en stor lättbestämbar lav. Riktigare bestånd finns bara i skogar med flerhundraårig förekomst av äldre lövträd. I våra trakter har den också visat sig vara en bra indikatorart på förekomst av hotade lavar. Den 1992 påbörjade inventeringen av lunglav *Lobaria pulmonaria* i Kronobergs län har givit en hel del intressanta resultat, varför det kan vara motiverat att här ge en liten rapport. Lunglavsinventering utförs lättast när det inte finns löv på träden. På köpet får man frisk luft och meningsfull motion. Jag hoppas att rapporten skall stimulera intresset till kompletterande inventeringar. Lunglaven är nu rapporterad från 40 lokaler, främst i länets västra del. Saknas lunglaven verkligen i Markaryds, Tingsryds, Lessebo och Uppvidinge kommuner? Negativa rapporter är också mycket värdefulla!

Hittills har lunglaven hittats på tio olika sorters lövträd, men ännu inte på björk eller al. Av 663 noterade träd utgjorde bok 87 %! De bokdominerade områdena Bjurkärr och Siggaboda är de rikaste lokalerna, men den förstnämnda är inte färdiginventerad ännu. Det är främst i ett par större lövskogsområden vid Möckeln som lunglaven i större utsträckning växer på ek, lind, lönn och alm.

Nedan redovisas hittills inventerade lokaler, samt övriga kända lokaler. Följande personer har rapporterat lokaler: Lars Andersson (LA), Gillis Aronsson (GA), Ulf Arup (UA), Per Darell (PD), Stefan Ekman (SE), Agne Johansson (AJ), Bengt Jonasson (BJ), Stig Johnsson (SJ), Sven Nilsson (SN) och Per Nyström (PN).

LJUNGBY KOMMUN

Lidhults sn

Ropareudden i Unnen: 2 bokar (AJ)

Jättaberget: 24 bokar och 1 rönn (AJ)

S om Björkönaåns utlopp i Unnen: 14 bokar och 1 ek (AJ)

Torpa sn

En km NO Stackarp: 3 ekar och 1 bok (AJ)

Annerstads sn

Viggåsa (koordinater i RIKETS NÄT 62956 - 13628¹): 7 bokar (AJ)

Viggåsa (RIKETS NÄT 62957 - 13633²): 20 bokar (AJ)

Normåsudd i Bolmen: 8 bokar och 1 ek (AJ)

Västra Ringabergsån på Kanarpsmyren: 1 asp (AJ)

lunglav

¹RUBIN 4D 9c 06 28

²RUBIN 4D 9c 07 33

Angelstads sn

Rådn: minst 68 bokar, även fertil (UA, SE, SN)

Hamneda sn

En, mellan sjöarna: 5 bokar (SN)

Agunnaryds sn

Rönnsås, 300 m N gården: 2 ekar, 1 lönn och 1 lind (SN)

Rönnsås, 800 m NNO gården: 8 lindar, 3 ekar och 2 lönnar (SN)

Agunnaryd, ca en km NO Rönnsås gård: 3 ekar (SN)

Agunnaryd, 400 m OSO prästgården: 4 lindar och 2 ekar (SN)

Ramsås, höjden ovanför sommastugorna: 1 ask (SN)

Övriga lokaler: Målskogsberg: minst 1 alm och 1 lönn (SN)

Byvärma, Marholm och Vedås har inventerats utan att lunglav hittats (UA, SE, SN)

ALVESTA KOMMUN

Hjortsberga sn

Gravsnäs, vid gårdsuppfarten: 3 lönnar (BJ)

Mistelås sn

Tagel, vid Brotorpsbäck: 10 bokar (PD)

Tagels gård ("Lunnarna"): 2 bokar och 1 ek (PD)

Mistelås, S kyrkan: 4 bokar (fertil på en av dem), 1 asp och 1 lönn (PD)

Gädddevik: 1 ek (PD)

Moheda sn

Grännafors: 1 ek (PD)

Västra Torsås sn

Torne, S och V om camping: 22 bokar (SI)

Skatelövs sn

Huseby, strax N Bondetorp: 2 bokar (SI)

Tärningsö: 1 rönn (SI)

Agnäs: 5 bokar spridda över västra delen av bokskogen (SI)

Vevik, 250 m SV vägskalet till Bjurkärr: 1 bok (SI)

Bjurkärr: 174 bokar och 1 ek inom den hitills inventerade norra delen (UA, SE)

Trollaberget i Hulevik, bokskog N Hulevik, Tvetaryd, bokskog vid Smärhög, Huseby, Bokelund N om Agnäs, gamla bokar vid Friheten i Husebyskogen, Torne S Strandhem, bokskog N Veviksbron har besökts av Stig Johnsson utan att han hittat lunglav.

VÄXJÖ KOMMUN

Gårdsby sn

Fornborgen Gripeberg: 1 asp (LA)

Övriga kända lokaler är Bokhultet (funnen inom 19 inventeringsrutor av Allan Nicklasson) och Gallakvarnsområdet (funnen på 10 platser i områdets centrala del av Leif Andersson)

ÄLMHULTS KOMMUN

Stenbrohults sn

Möckelsnäs, Ekudden: 1 ek (UA, SE)

Möckelsnäs, Kronan: 8 lönnar, 6 lindar, 3 almar och 1 avenbok (SN)

Taxås, 200-400 m SV gården: 6 ekar, 4 lönnar och 1 lind (UA, SE, SN)

Taxås, 200 - 400 m NNV gården: 5 almar och 4 lindar (SN)

Stenbrohult, 600 m S kyrkan: 3 bokar och 1 ek (UA, SE)

Råshult, S slätterängarna: 2 bokar (SN)

Djåknabygd, 400 m S gården: 8 bokar (UA, SE, SN)

Övriga kända lokaler: Diö bokskog: minst 12 bokar (SN)

Höö, Tångarne, Bölsö och Bölsås har inventerats utan att lunglav hittats (UA, SE, SN)

Virestads sn

Arnanäs, "Skönhetsbacken": 1 lönn (SN)

Härlunda sn

Siggaboda domänreservat: 185 bokar, även färtl (GA)

Ytterligare rapporter mottages tacksamt. Ange lokalens läge noggrant, trädslag med omkrets vid 1,3 m höjd, höjd för lunglaven på trädstammen och lunglavens täckning i kvadratdecimeter per träd.

Sven G. Nilsson; Stockanäs; 340 21 Diö

Innehållsförteckning

- 1 *J. Christoffersson: Gamla växtnamn i Småland 2*
- 5 *Å. Widgren: Smalkaveldun × bredkaveldun (Typha × glauca) ny för Småland*
- 6 *A. Karlsson: Planering och genomförande av årsmötet 1993*
- 8 *C. Albinsson: Sluttningskärren i södra Småland*
- 10 *M. Edqvist: Vi söker floraväktare!*
- 15 *A. Andersson, I. Christoffersson: Skogsbränderna 1992-1993*
- 20 *A. Karlsson: Ett intressant skogshygge i Vallnäs*
- 22 *S.G. Nilsson: Lunglavsinventeringen i Kronobergs län – preliminära resultat*